

TANÍTÓBARÁT.

HAVI KÖZLŐ.

SZERKESZTI ES KIADJA :

ZIEGLER GÉZA.

III. év.

1888.
November.

11. szám.

Tartalom :

1. A Pesti Napló a kultuszminiszteriumról. Irta : Z. G. —
2. Az osztatlan népiskola munkaterve. Irta : *Schnitt Boldizsár.* —
3. A vizgálatok árnyoldalai. (Vége.) Irta : *Dreisziger Ferencz.* —
4. Az egyesült erő győzni fog. Irta : *Wilfinger F.* — 5. Levél a szerkesztőhöz. Irta : *Fekete József.* — 6. Irodalom. — 7. Mi ujság. — 8. Társalgó. — 9. Mulattató.

GYÖR, 1888.

TANITÓBARÁT.

Havi közlő.

Megjelenik minden hónap közepén.

Előfizetési ára:

Fél évre . . . . . 1 frt.
 Egész évre . . . . . 2 frt.
 Egy oldal hirdetés . . . 5 frt.

November.

A lap szellemi és anyagi részét illető küldemények így címezendők: „Tanítóbarát“ szerkesztőségének Győrött.
 Kéziratokat nem adunk vissza.

A Pesti Napló a kultuszminiszteriumról.

Lapunk azon álláspontját, melyet a tanügyi lapok között elfoglal, a múlt hónapban igazolta a Pesti Napló című politikai napilap, még pedig az okt. 19-iki számában.

„A közoktatásügyi bizottság és a kormány“ című ezikkében hirt ad arról, hogy a kultuszminiszter Firiczák Gyula g. e. katolikus apátot szerette volna a közoktatásügyi bizottság elnökéül megválasztatni, de a kormánypárti képviselők ellene voltak, s azon ürügy alatt, hogy a házszabályok által kívánt számban nem jelentek meg az ülésen, ezt nem tartották meg, hanem elhalasztani kívánták.

Erre vonatkozólag a P. N. idézett száma a következőket mondja:

„Nincs semmi beleszólásunk a t. kormánypárt házi titkaiba s nem firtatjuk, miért akar a kormány minden áron katolikus papot a közoktatási bizottság elnökeül és miért nem akarják a kormány ezen óhajtságát elfogadni a kormánypártiak. De mit nem akarunk ezuttal hallgatással mellőzni és a mit ezennel az új miniszter figyelmébe ajánlunk, az azon tény, hogy a közvélemény elvárja a kormánytól, hogy az államélet egy oly fontos ágánál, mint a közoktatás, — **a kormány hagyjon fel végre valahára azon semmittevással, mely a legutóbbi években a kultuszminiszteriumot jellemezte.** Évek óta nincs semmi dolga a közoktatásügyi bi-

zottságnak. Következésképpen mellőzte a kultuszminiszterium, nehogy alkalmatlanná váljék neki a bizottság. Még azon jelentéseket, melyeket a kultuszminiszterium ki szokott adni, még azokat sem terjesztette a miniszterium már évek óta a bizottság elé. **Minthogy minden áron meg akart volna szabadulni a szakminiszterium a közoktatási bizottság ellenörködésétől.** Ez okból aztán nincs mit csodálkozni, ha a bizottság tagjai nem jelennek meg még az elnökválasztásra sem, mert hisz maguk sem helyeznek súlyt ily viszonyok mellett a saját bizottságukra. Ugy értesülünk, hogy e körülményt a bizottság egyik tagja a ház nyilvános ülésében fogja adandó alkalomkor szellőztetni.

Azt hisszük, hogy a tekintélyes napilap ezen nyilatkozata csak megerősíti lapunk tisztelt olvasóiban azt a véleményt, a mit a Tanítóbarát álláspontjának jogos és igaz volta iránt tápláltak.

Az a hanyagság, mely a közoktatásügyi miniszteriumban évek óta otthonos, nagyon természetes, hogy okokkal és módokkal palástoltatott. A néptanítóóság azon része, mely lapunkat nem olvassa, még most is azt hiszi, hogy az Istenen kívül a kultuszminiszterium viseli legjobban gondját.

Azonban mi résen fogunk állani továbbra is. Bizalmunk nagy ugyan az új miniszterben, és mély tisztelettel nézzük munkáját, de ha elődjének hivatalával átörökli a gyengeségeket is, ha munka helyett tovább is ünnepelteti magát a már hetekig tartó iskolalátogatásokkal, ha csak miniszternek fogja magát érezni, de nem a közoktatásügy legmagasabb rangu szolgájának, akkor a fegyvert, melylyel most még tisztelgünk, ellene fogjuk fordítani.

Z. G.

Az osztatlan népiskola munkaterve.

1. A tanterv készítésnél először is tisztában kell lennünk azon idővel, mely az előírt tananyag elvégzésére rendelkezésünkre áll. A

szorgalmi idő az 1868. t. cz. 54. §-a értelmében vagy 8, vagy 10 hónap. Az 53. §-ától ez alkalommal eltekintünk, mely földmivelő községekben a rendes szünidőn kívül a 10 éven felüli gyermekeknek nagy munkaidőben még két hónapot enged. Elmondandóim alapján vegye figyelmére azt azon tanító, ki oly körülmények között és oly községekben működik.

Hogy a 8 és 10 havi szorgalomidőnek tényleges tanítási napjait megállapítsuk, elveszszük a naptárt és töröljük mindazon napokat, melyeken rendes tanítás nem tartatik. Ilyenek a vasár- és ünnepnapok, a némely községben divó fogadott ünnepek, a király és királyné névünnepe. Ezeknek leszámításával nyerünk egy 10 havi tanévben 42 hétből 39 hetet, egy 8 haviból 32 hetet. Ezután, ha állami vagy községi iskolánál vagyunk, veszszük a ministerialis tantervet, ha felekezeti iskolánál működünk, az illető felekezeti hatóság által elrendelt tan- és heti óratervet és az abban minden hétre és minden tantárgyra előirt óraszámmal szorozzuk a tényleges tanhetek számát, miből az évi tényleges tanórák számát nyerjük, mely a tiszta magyar népiskoláknál a következőleg alakul:

	10 havi szorgalomidő mellett :	8 havi szorgalomidő mellett :
Hit- és erkölcsstanból	117 óra;	96 óra;
Beszéd- és ért.-gyakorl.	78 "	65 "
Olvasás, irás	312 "	256 "
Magyar nyelvtan	117 "	96 "
Számтан és mértan	234 "	192 "
Földrajz	78 "	64 "
Történelem és alkotmánytan	58 "	48 "
Természetrajz	78 "	64 "
Természettan	19 "	16 "
Ének	78 "	64 "
Testgyakorlás	78 "	64 "

Egy évben összesen 1247 óra; 1024 óra.

Ismét másként alakulnak e számok a nem magyar tannyelvű — és másként a több tanítóval bíró népiskolákban.

2. Az óraszámot így megállapítva, tantárgyankint kell menünk és ezen óraszámnak megfelelően a tananyagot kiválasztani. Mind a ministerialis, mind a felekezeti hatóságok által elrendelt tantervek előírják s meghatározzák a kört, melyben mozognunk kell. de meghagyták a tanítónak a jogot az iskolájoknak leginkább megfelelő terjedelmű és meny-

nyiségü tananyag kiválasztására, mi leginkább tantervünk szabad-
elvése mellett bizonyít.

Az egyes tantárgyakra vonatkozólag meg kell jegyeznünk: a) hogy a földrajzi tananyag mennyisége minden iskolában egyenlő; de nem úgy annak terjedelme. Itt kell tehát a tanítói praxisnak érvényesülni; és a terjedelem helyes kiválasztásából tűnik ki az igazi mester. Egynek azonban minden körülmények között kell érvényt szerezni, annak t. i., hogy a hazai képek bővebben és tüzetesebben, — a külföld és világ, a csillagászat pedig a legnagyobb általánosságban tárgyalassanak. A haza ismertetésére veszszük a tanórák $\frac{3}{5}$ -ét, a külföld és világra $\frac{1}{5}$ -ét, a csillagászati földrajzra és az ismétlésre ismét $\frac{1}{5}$ -ét.

b) A terményrajzi tananyag kiválasztásánál ezen fölvelek mellett még arra is kell tekintettel lennünk, mire különben a miniszterialis tanterv is utasít, hogy az ásványok és állatok egyedei leginkább télen, — a növénytani egyedek pedig a nyári évszakra essenek, a midőn is egyes kirándulások az erdőbe, a mezőre és rétre teendők, hol a közvetlen szemlélet hatása alatt többet és jobban taníthatunk egy ily fél nap alatt, mint az iskola falai közt 3 hónap alatt. Próbált dolgom.

A konyhakerti növények és a gyümölcsfák ismertetésének anyagát legjobb úgy választani ki, hogy a kerti és a gyümölcs-
tenyésztési munkálatokkal összeessék, a midőn azután az ezekről való tanítás csak fűszerezi a munkát egyrészt, másrészt alaposabbá és tartóssabbá teszi tanításunkat.

Külföldi növények és állatoknál szorítkozzunk csak a legkiválóbb és az illető vidéket jellemző alakokra és azokra, melyek nagy szerepet játszanak a kereskedelemben.

Ezenfelül minden tanító még saját vidékére legyen különös tekintettel, hogy vidékének iparát előmozdító, vagy a megélhetést megkönnyítő terményrajzi tárgyak tüzetesebben ismertessenek.

3. A történelmi tananyag kiválasztására irányadó lehet a községi és állami iskoláknál dr. Emericzky Géza, Gyertyánffy István és dr. Kiss Áron a „Falusi iskolások könyve,” mely 27 történelmi fejezetben meglehetősen áttekintést nyújt az egyes történelmi korszakokat jellemző eseményein és melynek tananyagát az V.—VI. osztályra felosztva egy tíz hónapos tanévben rendelkezésünkre álló 58 tanórában fel is dolgozhatjuk. — A kath. iskolákra pedig a Szent-István-társulatnál megjelent Mócsy, Petrovacz és Schultz-féle olvasókönyv két kötetje adja a tananyagot.

Azon tanítótársaimnak pedig, kik az említettem könyvek közül egyiket sem használnák és külön órákban tanítják a reáliákat, leginkább ajánlhatom a csoportosítás tanelvének megfelelő tanítási eljárást, mely abban áll, hogy a földrajzi tanórákra következő történelmi órákban az azon vidéken előfordult történelmi eseményeket, történeti képpé összevonva tanítsák. Így pl. Munkács vidékénél: a magyarok bejövetelét; Borsodmegye vidékénél: a tatárjárást; Mohácsnál: II Lajos királyt; Kolozsvártt: Mátyás királyt stb. stb. Ez természetesen az V. osztályra vonatkozik. A VI. osztályban ugyan-ezen eljárás szerint a külföld és világ ismertetésével a főbb események a világtörténelemből vonandók össze.

4. A természet- és vegytan tanítására legkevesebb időnk van, összesen 19 óra, mely tanidő csakugyan nagy óvatosságra int a tananyag kiválasztásában; mert 19 óra alatt a legszükségesebb tudnivalók is alig tárgyalhatók. Azonban a tanító úgy segít magán, hogy egyes természeti tüneményeket alkalmilag, kirándulás alatt, vagy egyes olvasmányok alapján olvasási órában tárgyal. Legsúlyosabbnak vélem a következőket: A levegőt, a légtüneteket, a légsulymérőt, a lopót, az emeltyűt, csavart és ezek alkalmazásait, a szökőkutat, a hőtanból a jó és rossz hővezetés, a kiterjedés, olvadás, forrás, a hőmérő és a gőzgép, a hangtanból a hang keletkezése, terjedése, hangszerek, a fényről a legszükségesebbet, mint a fényt és árnyékot, a sugártörést, nagyító üveget és a pápaszemeket; a zivatart, a delejtűt és a távirót. Az égési és erjedési tünemények. Ezen tananyag jó részét bármely olvasókönyvben is megtaláljuk és két évfolyamban, az V., VI. osztályban elvégezhető. A szám- és nyelvtani tananyagról, melynek beosztása nem oly nehéz, eltekintek és csak röviden emlékezem még az órarendről.

Az órarend, mely a tanító működését szintén nagy mértékben van hivatva megkönnyíteni, nem oly kicsinység, mint a milyennek azok előtt tetszik, kik azt csak úgy könnyedén teszik papírra. Mert ha ezen nincs határozottan minden félóra megjelölve minden osztály nyilvános és csendes foglalkozása, a tanítót gyakran megakasztja rendes tanításának menetében. Azért ennek megállapításánál kell, hogy a tanító a következőkre figyeljen: a) hogy minden osztálylally lehetőleg délelőtt és délután közvetlenül foglalkozzék; b) hogy a nehezebb tantárgyak mindig a délelőtt első óráiban taníttassanak. (Legzélyszerűbb az első órában a számtant elővenni, utána a reáliákat, délután és a délelőtt utolsó óráiban pedig az olvasást); c) hogy a rokontárgyak egymásután vétessenek; így a

földrajz után történelem, természetrajz s csak azután a természettan. Ezen tantárgyak anyagának megfelelően az olvasás és olvasmányok tárgyalása ; d) hogy oly tantárgyak ne vétessenek egymásután, melyek akár az értelmet, akár az egyes testi szerveket tulságosan fárasztják ; így pl. az írás után helytelen volna mindjárt a rajzolást venni ; e) hogy a kisebb tanulóknak a tanítóval való közvetlen foglalkozása mindig az első órákra essék és hogy ezek délelőtt mindennap tíz óraker haza mehessenek ; f) hogy a csendes foglalkozás minden félórára határozott megjelöléssel birjon, különben figyelmetlenség és fegyelmetlenség áll be a tanítás alatt a tanítónak ide-oda kapkodása miatt. A csendes foglalkozás anyaga az alsó fokon : rajz a beszéd-értelemgyakorlatokból ; írás ; számképek alakítása, számjegyek írása ; a mozgató betűkkel szóalakítás. A felső fokon : emlézés ; szám-, nyelv-, helyesírási és fogalmazási gyakorlatok ; térképelés és szabadkézi rajz ; földolog pedig, hogy az a megelőző tanítással úgy legyen összekapcsolva, hogy a csendes foglalkozás csak reprodukálás- és begyakorlásból álljon ; g) az olvasmányok mindig úgy választassanak, hogy a reáliákat érdekessé tegyék, azokat bővítsék és kiegészítsék.

Schmitt Boldizsár.

A vizsgálatok árnyoldalai.

Vége.

Hanem azt is tudnunk kell, hogy ezen alapismeretek minden ágának, és ezen ismeret-ágak minden részének a népoktatás célja által szorosan meghatározott rendeltetése van ; ugyanazért a tanulókkal ez alapismereteket mindenkor a népoktatás célja által meghatározott rendeltetésük szempontjából tanítják a tanítók. A ki tehát a tanulók meglevő ismereteit kipuhatolni akarja, mindenek előtt azon rendeltetéssel kell tisztában lennie, a mely végett a tanuló azon kipuhatolandó ismeretet nyerte. A ki ezt szem előtt nem tartja, a ki ezt nem tudja, bár mily világos legyen a tanuló ismerete, feleletet nehezen, vagy csak véletlenül fog kapni. Ez áll különösen a laikus közönségről.

De én azt akarom bebizonyítani, hogy „minden tanító“ sem kérdezhet ismeretlen gyermeket. Megjegyzem, hogy épen nem tévesztettem szem elől, miszerint minden tanító tisztában van, mert kell, hogy tisztában legyen, a népiskolában közölt ismeretek és ügyeségek minden ágának rendeltetésével. De azért nem vonom vissza állításomat, hanem tovább megyek !

Hasonlitsuk a gyermek agyát, a lélek ez ismeretgyűjtő eszközét — bár mennyire sántítson is a hasonlat — egy Wertheim-szekrényhez, és ismereteit e szekrény elzárt kincseihez, melyek mennyi-

ségéről és milyenségéről csak is a zárba beillő kulcs (a kérdések) segítségével vehetni tudomást. — Valamint a Wertheim-szekrény zárjába beillő kulcs nem elegendő ahhoz, hogy beltartalmának mennyisége és milyenségéről tudomást szerezhessünk, hanem kell, hogy ismerjük minden egyes szekrény nyitjának különös titkát: azonképpen nem elegendő a népiskolai tanuló ismereteinek kipuhatólására az ezen ismeretek rendeltetésének tudata alapján feladott kérdés (v. kérdések) sem, hanem feltétlenül szükséges, hogy e mellett minden egyes gyermek szelleme kinyithatásának különös titkát is ismerjük. Minden egyes tanuló szellemének különös kinyithatási titka azok individualitásának ismeretében fekszik. Azon tanítónak tehát, ki a gyermekek individualitását nem ismeri, hiába van birtokában a gyermek feltételezhető ismereteihez mért kulcs (a kérdések), nem fog betekinthetni azok szellemébe. Lehet, hogy véletlenül találkoznak a feladott kérdés és a tanuló individualitása. Hanem ez csak lehet, ez csak véletlen, a mire pedig — tekintve a tanulók tekintélyes számát — építeni nem lehet, nem szabad.

Ismét oda jutottunk, ahol már egyszer voltunk, a mit már egyszer állítottam. És ez lesz a végeredménye minden bizonyításnak, a mi a tanulók tehetségeinek kipuhatólásáról szól. Ez különben természetes mindazok előtt, a kik az individualitás szerepét a nevelő-oktatásban ismerik.

Végre, ha már vizsgálni akarják a tanítót (mert ez csupán a tanító ellen vezetett vizsgálat) és némileg sejteni akarják működése eredményét, hagyják őt kérdezni. Hiszen az igazi szak-ember nem a tanulók feleleteiből, hanem a tanító kérdéseiből ítélhet legjobban, ha ismeri egész éven át teljesített működésének lelkiismeretes, vagy lelkiismeretlen voltát.

A vizsgálat harmadik káros következménye, hogy a tanítói tekintély rovására és a tanító önértetének sok esetben meggyengítésére alkalmat ad azon paedagógiai botlás elkövetésére, hogy — a más hivatalok fegyelmi vizsgálatával megegyezően — minden ok nélkül idegen tanítóval vizsgáltatják meg az osztály-tanító iskoláját.

4) De ha a tanító maga vizgáz is saját osztályában, még akkor sem kapja meg az iskolaszék és a közönség az iskolai eredmény igazi képét. A vizsgálat olyan tükör, mely hamis képet mutat. Vagy szebbet az igazinál, vagy rutabbat. Az elsőt a tanító közreműködésével a véletlen alkotja; a másodikat csupán a véletlen hozza magával.

Ezt nagyon rövid uton be lehet bizonyítani. A vizsgálaton u. i. a tanulók nem a rendes lelkiállapotban vannak. A szokatlanság, az ünnepélyesség a jelenlevő idegenek és sokszor éppen a szülők, a gyermeki (ok nélkül való) félelem nagyon felizgatják a tanulókat, — és éppen akkor vannak a legizgatottabb kedélyhangulatban, mikor a leghiggadtabbra volna szükségök.

Ez az állapot magyarázza meg aztán azon körülményt, hogy igen sokszor a legjobb, a legértelmesebb tanuló badar, akadozó, rossz feleletet ad, sőt sokszor, mint a néma áll egy ideig, mig ön-

érzete kibirja; azután sirva fakad, a vizsgálat „gyönyöreinek“ öregbitésére. — A rossz tanuló meg sokszor oly kerek feleletet ad — ha u. i. véletlenül oly kérdést kap, a mire felelni tud, hogy bizony még saját tanítója is megáll egy darabig, hogy vajjon ez-e az a fiu!? Hogy tájékozza ilyenkor magát az iskolaszék, a közönség.

A lelkiismeretlen tanítók vizsgálatra való dresszúrája által készakarva meghamisított képet itt csak említeni látom szükségesnek. Itt arra ismét kiterjedni sem kedvem nincs, sem annak szükségét nem látom. Elég volt azt egyszer is kiírni! . . . .

Nagyon sok vizsgálaton voltam; elejétől végig mindig jegyeztem a tüneteket, és tapasztalataim arra a meggyőződésre vezettek, hogy a vizsgálat miként való lefolyására igen nagy befolyással volt és van azon körülmény, hogy az első egy-két felelő miként felel. Ha az először felelő egy-két tanuló bátran, jól felelt, jó hatással volt ez a vizsgálat menetére; ha azonban az első felelők rossz feleletet adtak, az egész vizsgálatra rosszul hatott, a vizsgálat csütörtököt mondott. Azt hiszem nagyon sokan tapasztalták már ezt tanítótársaim is. És nem kevesen boszankodtak a véletlen ilyenén beleavatkozásán arra nézve, hogy nekünk a vizsgálat jó v. rossz napot szerezzen. Hja! de a tanítón még a véletlen is uralkodik, boszantja.

Nagyon sok függ a vizsgáló elnök kedélyhangulatától is. Ha az elnök rossz kedély-hangulatban van, a vizsgálat hangulata is komor, nyomott, a gyermekek — kik ilyen mindjárt észre vesznek — félénkek lesznek, ijedezve felelnek. És feleleteiken is észrevehető az egész közönségre ónsulylyal nehezedeő komorság kedélyrontó hatása. — Ha pedig jó hangulatu az elnök, a vizsgálat kissé világosabb szint nyer, kissé világosabb kedélyűek lesznek a gyermekek és a hallgatók is. Az elnök is többet megenged, többet elnéz; ő maga is mindent szebb színben látván, mint máskülönben, 100 közül 80 esetben a vizsgálat jól üt ki.

Igaz, hogy sok „ügyes“ tanító mesterséges uton is képes a komor elnököt kissé vidorabbá tenni. És pedig azzal, hogy pár évi éles megfigyelés és tapasztalat után kieszelvén az elnök vizsgálati vesszőparipáját, a vizsgálat alatt azon nyargal. Persze, hogy erre külön, egyoldalú előkészítés kell; hanem az mindegy, „csak a vizsgálat sikerüljön!“

Nem tarthatom vissza magamat, hogy e helyen el ne mondjam, hogy az én jó tanítóm, az Isten nyugtassa meg! — mikép játszotta ki ezt a véletlent és a vizsgáló elnök kedélyhangulatának különböző hatásait. Meglehetősen ártatlan dolog, csak is azért mondom el; ugy hiszem nem bántom meg vele a különben igen derék tanító emlékét. Hát biz az ugy történt, hogy a többi vizsgálati instrukciók között az is előfordult, hogy: „A ki biztosan tudja, hogy a föltett kérdésre helyesen tud felelni, az tartsa föl a jobb kezét; a ki nem biztos v. nem tud felelni a kérdésre, a bal kezét tartsa fel. Mert — és ez már ennek a csinynek előttünk való eltakarására szolgált — tudni akarom, hogy kik tudnak és kik nem tudnak minden kérdésemre felni.“ Mi persze hiven követve az utasítást,

kedves napjává tettük az öreg urnak a vizsgálatot. És ez mindig sikerült neki. Hanem — gondolom harmadéve — olvastam egy lapban, hogy egy hasonló fogással élő tanító rajta vesztett.

Pedig kár volt szegényt megszegyeníteni, mert ő csak azt a véletlent akarta kijátszani! No meg a publikumot. De hát a véletlen is azt teszi! . . . . .

A vizsgálatok negyedik hátránya, hogy a hallgatóság gyakran hamis képet szerez az iskolai eredményről.

5) A mint ez értekezés folyamán már beigazoltam, a közönség nem a tanító működésének mikéntjét — mert azt absolute nem figyelheti meg — nézi, hanem a kész eredményt akarja hallani. A tanító szintén ezt törekszik a közönségnek a vizsgálaton feltálatni. Az mindenki előtt tudva van, hogy könnyebb onnét valamit elvenni, a hol van, mint onnét, a hol még nincs. Oda előbb tenni kell még valamit. Éppen ezért a tanító is könnyebben kap feleletet tanítványaitól (ha egyiktől nem, hát a másiktól) a vizsgálaton, mint a rendes előadás alatt, ha valami új ismeretet közöl.

A laikus közönség pedig és a laikus iskolaszék, a ki csak a vizsgálaton látja, (illetőleg ezen kívül az isk. széki tag csak nagyon kevésszer, de akkor sem foghatja fel.) a tanító működését, — azt hiszi, az mindig olyan könnyű. Azt hiszi a publikum, hogy a tanító mindig csak így kérdez, és azonnal korrekt feleletet kap kérdésére. Sőt még ha az iskolaszéki tag is kérdezhet, és kérdésére feleletet is nyer véletlenül, szentül hiszi, ő is érti a „tanítás mesterségét.“ Es akkor tessék az ilyennel elhíttetni, hogy a tanítás valami! Ő a semmivel határos könnyűségnek tartja, és e szerint itéli meg a tanítót és a tanítást is: mind a kettőt kicsinyli, kevesli.

Azt mondhatnák, hogy nem kell vele törődni; másokat és mások működését is kicsinylik. Igaz. De azok a mások nincsenek annak is kitéve, hogy a laikus közönség kicsinylését saját állapotuk és az általuk betöltött állás is bánja meg. Mert én azt hiszem, hogy a tanítók működésének kicsinylése, keveslése nem egy helyen volt befolyással azok nyomorult anyagi helyzetének előidézésére. Vagy ha föl tudná fogni és nem kicsinylené az a közönség a tanító működésének a társadalmi életre való óriási előnyös kihatását, nem verné-e bünbánólag mellé a sok helyt még a törvényes minimális fizetésnek is álutakon való megcsorbításáért?! Én azt hiszem, igen. Igaz, hogy a vizsgálatok jelen alakjukban való eltörlése nem világosítaná föl a laikusokat a tanítói működés mivoltáról; de legalább nem volna alkalom adva a kicsinylésnek a közönségben való megerősítésére.

Egyik, nem is épen szegény község hivatalnok a p. o. kiszámította, hogy a tanító egy éven át hány órát pihen; és ebből következtetve, kezdette feszegetni a tanítói fizetés óriási nagyságát. Igaz, hogy ez a hivatalnok az ő hivatalos óráiból legalább is annyit elhévízált, a mennyit a tanító éven át tanít, tehát ítélete nem sokat nyom a latba erkölcsi tekintetben; és igaz, hogy a nagy közönség általánosságban nem ilyen körmönfot ítéleteket hoz a tanítók működéséről: hanem az is igaz, hogy a közönség nagy része sokallja a tanítók szüneteit,

tehát — az érem másik oldalát is tekintve — kevesli a tanító évi működését.

Én azt hiszem, hogy a vizsgálatok — e pontban tárgyalt szempontból tekintve — nagyban közrejátszanak e kicsinylésben. Mert igaz ugyan, hogy a tanítói állást hazánkban — habár hallatszanak is itt-ott a magasztaló nagyhangu frázisok, de semmi egyebek — a vizsgálatok nélkül is még mindig kicsinylenék; de a vizsgálatok évenként újra, meg újra táplálván e helytelen meggyőződését a közönségnek, azt e kicsinylésében megerősítik.

A vizsgálatok ötödik árnyoldala, hogy a tanító munkáját a nagyközönség a vizsgálaton láthatván csak, kicsinyli, kevesli a minnek a tanítói állás, és igen sokszor a tanítók anyagi helyzete iszsa meg a levét.

Nehogy valaki félre értsen, vagy készakarva félremagyarázza szavaimat, sietek kijelenteni, hogy az itt felhozott hátrányokban hazánk nem minden iskolája leledzik, és nem mindenütt egyszerre lépnek fel azok a hibák; hanem mindannak daczára e tünetek hazánk minden vidékén, habár szórványosan, de bizony elég sűrűn fordulnak elő arra nézve, hogy népoktatásügyünk abból kárt szenvedjen.

Most vonjuk össze az eddig mondottakat!

Kimutattuk, hogy sem a tanulók, sem a tanítók nem számolhatnak be évi működésükről (I. pont); bebizonyítottuk, hogy a vizsgálat nem buzdíthatja a tanítót és a tanítványt a serényebb munkára, hanem, hogy, ha ez valahol létezik, az paedagógiai bűn (II. pont); rámutattunk arra a képzelt kapocsra is, a melyet a jelenlegi vizsgálatok hatásától várnak, hogy az iskola és társadalom között létrejöjjön, és kimutattuk, hogy ezt a kapesot a vizsgálat nem teremti meg, de sőt sok ízben válaszfalat huz az iskola és a szülők közé (III. pont); végre kitüntettük azt is, hogy a laikus közönség a tanító munkáját föl nem foghatja még a rendes előadások alatt sem, annál kevésbé a vizsgálaton, — és ebből eredőleg rámutattunk arra a lehetetlenségre, hogy a tanító a vizsgálaton bemutatván a paedagógia újabb vívmányait, az által magának és az iskolaügynek barátokat szerezhetne (IV. pont). Ezek kapesán aztán kimondottuk, hogy a vizsgálat pártfogói által előnyeinek hirdetett tulajdonságok nem léteznek, tehát attól a népoktatásügy semmi előnyt nem várhat. Sőt mivel ezekkel szemben a vizsgálat: 1) lealázza a tanító tekintélyét, amiből sok hátrány ered a tanügyre; 2) mivel a tanítót sok esetben kényszeríti a felületes, sőt a népiskola céljával homlok-egyenest ellenkező működésre; 3) mivel, ha ily lelkiismeretlenségre rájönnek, még azon paedagógiai botlás elkövetésére is alkalmat ad, hogy oly tanító vizsgálja az osztályokat, aki akkor látja azt életében először; 4) mivel a vizsgálat nagyon sok esetben hamis képét mutatja be az iskolának; és végre 5) mivel a tanító működésének kicsinylésében a közönséget megerősíti: a vizsgálat határozottan kárára van a népoktatásnak, azt biznyos tekintetekben haladásában megakadályozza.

Tehintve tehát, hogy a vizsgálatok a népiskolára semmi előnyt, hasznot nem hoznak, hanem határozottan kárára vannak a népoktatásügy előhaladásának: kimondhatjuk, hogy a vizsgálatok — bármily régi sebei a népiskolának — a jelen alakjukban kiméletlenül eltörleendőek, beszűntetendőek.

A kik talán nagyon visszarettennének ezen „rebellis ajánlat“ hallatára, azokat már ilyenmü bevégzett tényekkel nyugtathatom meg. Bajorország legjobb iskoláiban már beszűntették a nyilvános vizsgálatokat, és ezek általános beszűntetése már a közel jövőben fekszik. És különös! az ottani társadalom, de nemcsak, hanem az egész világrész mindezek daczára tudja, mily jeles tanítói vannak Bajorországnak. — A porosz közoktatásügyi miniszter a leányiskolák vizsgálatait határozottan betiltotta. — A szalzburgi gyakorlóiskolában pedig „1866-ban az iskolai szorgalmi jegyek, 68-ban a jutalmak és 70-ben a nyilvános zárvizsgálatok abbanhagyattak. Az első helyett iskolai értesítvények adatnak félévenként, melyeket a szülők aláírni kötelesek. A vizsgálatok helyett, melyeket a jutalmak beszűntetése óta a szülők különben sem igen látogattak, záróünnepélyek tartatnak . . .“

Mikor fogunk mi ide juthatni!?

Az egyesült erő győzni fog.

Tudom azt, hogy mily nehézségekkel jár a tanítók egyesülése, mikor nincs egyetértés, mikor nincs szeretet.

Sajnálattal kellett tapasztalnom, hogy a tanítók mily viszonyban s szeretetben élnek egymással; a fiatal nem tudja tisztelni az öreget, az öreg viszont nem tudja méltányolni a fiatal. Hol van a testvéri szeretet?

Minden tanítónak már véralkatánál fogva ninesen megadva az, hogy saját jogáért a nyilvánosság terén küzdjön s követelésekkel lépjen fel saját kormánya ellen. Ez oka is a lassu egyesülésnek. Hogy kitűzött célunkat minél előbb elérhessük, kell, hogy a magyar néptanítóságnak legyen alkalma országos egyesületté alakulni, még pedig olyformán, hogy a szótöbbséggel megválasztott képviselő tartozik írásbeli meghatalmazás útján az egyesületet minden tekintetben képviselni s a magával hozott teendőket végezni, továbbá tartozik a győregyházmegyei tanító-egyesületnek, mint a mely most legtöbb erőt fejt ki érdekeinkben, tagjának lenni, oly értelemben, hogy a győregyházmegyei tanító-egyesület működését figyelemmel kíséri s annak felhívásait rögtön teljesíti.

A megválasztott képviselő kötelessége a tanítói gyűlések alkalmával leszámolót tartani s működéséről jelentést tenni.

A képviselő-választásnál a következő két pont tartandó szem előtt:

1) Képviselőnek csak az választható, ki egyszersem az egyesületnek tagja is.

2) Oly személy választandó képviselőnek, kiben meg van azon tehetség, hogy, ha a szükség kívánja, a nyilvánosság terén is jogunkért küzdeni képes legyen. (Bátorság és kitartás.)

Ez az egyedüli mód, mely minket győzelemre vihet, mert akkor nem lesz dolgunk egyes tanítókkal, hanem a képviselő testülettel. A képviselő testületnek pedig legszentebb feladata az, hogy a tanítók jogáért és javáért küzdjön s hogy azt minél előbb diadalra juttassa.

Óbér.

Wilfinger F.

Levél a szerkesztőhöz.

Audiatur et altera pars!

Tekintetes Szerkesztő ur!

Szerkesztésében megjelenő „Tanítóbarát“ czimű havi közlő folyó évi 9. számában a „Tanítóbarát“ egy hive“ de az igazságnak szándékos elferdítője a tótkeszi kántortanító-választást irván le, míg a megválasztott tanító urat talán érdemen felül is dicsőíti, engem olyan színben tüntet fel, hogy valóban csak a rosszakarat képes a tényállást ily elferdítve ismertetni.

Éppen azért, s mert e tisztelt lapot a tudósító urnál az igazsághoz hivebb közönség olvassa, továbbá, mert a tudósítás velem, mint hivatalnokkal foglalkozik, kénytelen vagyok a tudósításnak reám vonatkozó részére válaszolni.

Mióta van a magasztalt P. családra a tótkeszi kántortanító-ság reá kebelezve s annak egyes fejei a társadalomban és az iskolában miként töltik be helyeiket, azt úgy felsőbb hatóságuk, mint ismerőseik jól tudják, azt bővebben nem fejtegetem, de hogy a legutóbb elhunyt Pintér Ferenczet a sok üldözés vitte volna idő előtt a sirba, mely üldözésnek, mint tudósító ur később kifejti, részemről és a plebános részéről lett volna kitéve; azt határozottan tagadom, s ha egyáltalán üldöztetett, úgy biztosíthatom a tisztelt tudósító urat, hogy hitelezőin kívül senki más részéről nem. Én azonban úgy tudom s velem együtt mindenki, ki a viszonyokat ismeri, hogy a megboldogult nem az üldözés miatt, hanem „vizkór“ következtében halt meg.

Annak kimutatására, hogy melyikünk volt az üldöző és melyikünk az üldözött, talán elégséges lesz hivatkoznom a tamási kir. járásbírósnak II-od fokulag is helybenhagyott ítéletére, mely szerint P. F. ellenem elkövetett rágalmozás miatt érzékeny pénz-bírság fizetésére ítéltetett.

De nem ismertetem őt tovább, mert ezt tiltja a halottakat megillető kegyelet. Ő meghalt, jóvá tett mindent. Ezeket sem hoztam volna fel, ha tudósító ur azon vádja alól, hogy P. F.-nek halálát üldözéseimmal én okoztam, tisztáznom nem kellene magamat.

Tudósító urnak azon állítása, hogy a plebános és én a megboldogult bosszantására szerveztettük volna a 300 frtos tanítói átlomást, egyszerű hazugság; mert azt az iskolaszék, melynek én még akkor tagja sem valék, azért volt kénytelen szervezni, mivel a kántortanító egyet gondolt és megtagadta a segédtanító köteles élelmezését, s így a. iskolaszéket azon kényszerhelyzetbe hozta, hogy a 130 frt fizetést 300 forintra kellett emelnie. Már most kérdem a tisztelt tudósító urtól: ki tánczoltatta meg az iskolaszéket én-e, ki az egész dologba be sem folytam, vagy a kántortanító?

A tudósító ur azon kérdésére, hogy: lehet-e a kántortanító iskolaszéki jegyző? ha megengedi majd én felelek. Lehet igen is, ha őt az iskolaszék, melynek hivatalánál fogva tagja, ilyennek megválasztja; de lehetek én is, ha iskolaszéki tagtársaim bizalma folytán azzá megválasztattam, s ha ez így történt, van-e ebben üldözés? Bizonyára nincs. Nem mond igazat a tisztelt ur akkor, midőn azt mondja, hogy én P. F. halála után bekövetkezett helyettes kántortanító választáskor az iskolaszéki tagoknak bárkit is ajánlottam volna, mert a gyűlésen jelen sem voltam, noha mint iskolaszéki tag-aak jogom lett volna akárkit ajánlani, a nélkül, hogy a tudósító ur kedves jeltje azt tőlem józan ésszel rossz néven vehette volna.

Az meg már épen rágalom a tudósító ur részéről, hogy én P. Gy. h. kántortanítót a pályázattól elűtetni törekedtem volna. Az igaz, hogy egy apa, kinek fiát állítólag P. Gy. ur nem tanítóhoz illő módon bottal végig verte, az előjárósághoz jött; itt bemutatva a fiut, s panaszt emelt a nevezett tanító ellen, csak hogy nem rábeszélés folytán ám, hanem a brutális bánásmód feletti felháborodásában. Avagy melyik apának kell még biztatás, midőn fia az iskolából vérig verve egész testén ujnyi vastag daganatoktól fedve megy haza s ezen fenytésben a tanító által részesült. Ha én a panaszról jegyzőkönyvet vettem fel és elbírálás végett a kir. járásbirósághoz beküldtem, csak előjárói kötelességemet teljesítettem, nem törődve a dolog kimenetével, mert biztosíthatom a tisztelt tudósító urat, hogy ha én a sértett gyermek atyját, ki az ily dologban annyira járatlan, hogy a panasz tárgyalására egyéb elfoglaltsága miatt meg sem jelent a bíróságnál. — utbaigazitottam volna, a verekedő ur nem siklott volna ki a jól megérdemlett büntetés alól, de így a panaszos fél együgyü-

sége lehetővé tette neki ezt, melyen ha oka volt valakinek örülni, úgy bizonyára nem örült más, mint a tettes maga, hogy ép bőrrel kibujt az igazságszolgáltatás sujtó keze alól. —

Ezeket akartam a tisztelt olvasó közönségnek becses tudomására hozni, a „Tanítóbarát“ hívének pedig kijelentem, hogy vele, mint hazug rágalmazóval szót nem váltok többé.

Midőn jelen soraim közlését tisztelettel kérném, maradtam tekintetes szerkesztő urnak stb.

Tótkeszi 1888. nov. 3.

Fekete József.
községi jegyző.

Irodalom.

Előfizetési felhívás e munkára: A nevelés- és tanítástörténeti német életképekben. Irta: Dr. Kellner Lőrincz, trieri kormány- és iskolatanácsos.

Kevés könyvre akadtam életemben, mely anynyira megragadta volna figyelmemet és évek során át oly változatlan érdeklődéssel bilincselte volna azt le, mint föntemlített munka; mely ugyanis tartalmassága mellett oly vonzóan van írva, hogy szinte regénynek vélné az ember.

Világosan feltüntetik e képek a neveléstan örök érvényű isteni kinyilatkoztatáson alapuló elveit, melyeket már ősidőkben sikerrel alkalmaztak; megmutatják, hogy a tanító egyénisége sokkal fontosabb a tárgyilagos módszernél mert ahol az hivatásszeretettel és kellő szakismerettel párosult, oly eredményeket hozott létre, minőket pusztán módszer által soha elérni nem lehet; továbbá meggyőznek azon igazságáról, hogy a paedagogia terén is áll e mondás: Nihil novi sub sole. Amit napjainkban mint eredeti vívmányt magasztalnak, azt már — ha nem is ugyanazon név alatt — évszázadok előtt tanították; bebizonyítják azt, hogy ami üdvös reformot a vezérférfiak alkottak, azt a sok epigon követő tulhajtásaival ismét el szokta rontani; bebizonyítják végre, hogy a paedagogia története is egy folyton átalakuló fejlődési ármlatot képez, melyben hullám hullámot nyel el s melyben csak a mélyreható működésnek van tartós érvénye; — s több más igazságot, melyeket szeretnék szélesebb körben elterjeszteni e könyv magyar kiadása által.

Nagy előnye e munkának, a mai elfogult pártküzdelmes világban, annak szigorú részrehajlatlansága. Egyenlő készséggel ismeri el a jót, bármely táborban találja; s míg a téveset, bárhol jelentkeznek is, őszinte nyíltsággal felfödi, a tévedő személy iránt mindig megőrzi a kiméletes szeretetet, mely kész annak szándékait menteni.

Meg vagyok győződve, hogy ha a Kellner irányát jobban méltányolnák és követnék, megszűnnék a paed. világban az a kiméletlenség, melylyel a pártok egymás ellen harcognak s melylyel nem hogy előbbre vinnék a nevelés ügyét, hanem még a jóakarókat is elidegenítik maguktól. Bolátnák akkor a heveskedő pártemberek, hogy az elveikkel ellenkező nézetek nem mind rosszaka-

ratból és elfogultságból származnak, hanem azon fogyatkozásból, melynél fogva egy halandónak sem adatott meg, aki reformokkal lép fel, a jót és igazat tanának minden pontozotaiban monopoliumba venni; megismernék, hogy minden hatás természetszerűen ellenhatást kelt, melyeknek küzdelméből szokott kicsilámlani az igazság fénye.

Mint minden szakmának, úgy a paedagogiának története azt is bizonyítja, hogy az emberiség működését és törekvéseit bármely kitünő elme sem szoríthatja állandó merev formákba. Jurare in verba magistri, egy darabig csak megjárhatja; de aztán annál erősebben tör ki az elégtelenség és visszahatás. Bármely tökéletesnek látszassék is annak idején valamely emberi intézmény, állandó érvényü nem marad; a viszonyok örökké változó folyamatában minden más alakot ölt és senki sem mondhatja, hogy pl. módszerben elérte a ne továbbat, s hogy ezentul már nincs haladás, nincs előbbemenés. Mi méltán diésekszünk az ujkor vívmányaival, pl. a hangoztatással, írva olvasással, szemléltetéssel stb. de ahelyett, hogy elbiznók magunkat, inkább gondoljuk meg, mily általános mégis a panasz a gyarló olvasás, a rossz írás, az alapos ismeretek és önálló gondolkodás hiánya miatt; s hogy e fogyatkozások kutató elméket szükségképpen új reformok megkísérlésére fognak serkenteni. Nem mondom, hogy azok jobbak lesznek a mostaniaknál; de hogy mi az idő kerekének forgását meg nem állíthatjuk, az bizonyos. Korlátolt lények vagyunk, mi csak viszonylagos jót nyújthatunk, s már nagy szerencse, ha korunk szükségleteit ki tudjuk elégíteni. Ember ennél többre nem képes.

Meg kell jegyeznem, hogy Kellner művéből sok olyasmit, ami csak a specifikus német viszonyokra vonatkozik, kihagytam.

Tájékozásul a mű tartalmát illetőleg, ide iktatom annak tartalomjegyzékét:

Életképek az ó-korból: 1. Bevezetés; China, Confucius, 2. Lykurg, 3. Solon, 4. Pythagoras, 5. Socrates, 6. Plato, 7. A rómaiak, 8. A zsidók.

Életképek a kereszténységből az egyházszakadástig: 9. A nevelés az első keresztény századokban, 10. Strabo Walafrid tanuló pályája, 11. A középkor iskoláiról általában, 12. Feltrei Victorin.

Életképek az ujkorból: 13. A reformáció ideje, Luther, Erasmus, Trotzen-dorf, 14. A jezsuiták, 15. Verulami Baco Ferencz, 16. Comenius Amos J. 17. Calazanczi sz. József, 18. De la Salle K. János és az iskolatestvérek, 19. Franke Á. Hermann, 20. Rousseau J. Jakab, 21. Felbiger Ignác és Mária Terézia kora, 22. Basedow Bernát, 23. Rochow Eberhard Fr. 24. A hangoztatás története, 25. Heinicke Sámuel, 26. Pestalozzi Henrik J. 27. Overberg Bernát, 28. Graser K. János, 29. Diesterweg Adolf, 30. Fröbel Frigyes.

A mű 35—36 ivre fog terjedni; előfizetési ára, hogy minél tágabb körben elterjedhessen, csak 2 frt. 10 példány után egy tiszteletpéldánnyal szolgál.

Megjelenik a munka 1889. január végén; ha megfelelő számú előfizető jelentkezik, az életképekhez arcképeket is fogok mellékelni.

Az előfizetési pénzeket és megrendeléseket sziveskedjenek legkésőbb november 30-ikáig alulírotthoz küldeni.

Győrött, 1888. október 25-ikén.

Nagy Lajos,

kir. kath. tanítóképezdei igazgatótanár.

MI UJSAG?

Azon t. olvasóinkat, kik még néhányan hátrálékban vannak, tisztelettel kérjük, a mennyiben kárunkat nem kívánhatják, sziveskedjenek hátrálékaikat mielőbb beküldeni.

A miniszter az iskolában. Csáky Albin gr. miniszterünk, miután átszenvedte a hivatalos bemutatásokat és tisztelgéseket, az iskolákat kezdte el látogatni. Legelőször is a Trefort-utczai mintagimnáziumot nézte meg. Nagyon helyesen teszi, hogy nem az ablakon át igazgatja az ország tanügyét, de véleményünk szerint talán jobb volna, ha alul kezdené a vizsgálódást. Ne oda pazarolja idejét a miniszter ur, a hol mint a szerűen folyik minden s hiányokat nem igen talál, hanem inkább nézze meg a vidéki szegényebb elemi iskolákat és tanítókat. Ott kell vizsgálódnia, a hol baj van és a hol segedelem szükséges. Ezt ajánljuk szives figyelmébe a nagyméltóságú miniszter urnak!

Elmaradtak a világtól. Valami „Néptanító“ czimű tanügyi lap indult meg a felső vidéken. Első számában azzal az örvendetes hírrel lepi meg olvasóit, hogy „az ingatlan javadalmak után a tanító nem fizet adót!“ Ugy látszik igen elmaradtak a világtól, mert mi e kérdéssel régen végeztünk, s tudjuk hogy ez csak olyan mézes madzag, meglehet azonban, hogy egy olyan lapnak, melynek nincsenek előfizetői, ha sznos!

TÁRSALGÓ.

Iskolai építés alkalmával mire köteles a „véd“ ur, ha az alapítványi levélben (canonica visitatio) és az iskolai bevallásban (Schulfassie) ez áll: „Az anyagokat a véd ur, a kézi munkát a nép állítja elő.“

Világos a válasz előttem, de sokféleképen magyaráztatik, t. i. a régi időben, midőn csak egy nyomoruságos hajlékról volt szó, megfelelhett a véd ur kötelezettségének, de ma már többet követel a törvény s így arra a véd ur nem köteles.

Kérem b. lapjában e kérdést föltenni.

Nágoes, 1888. nov. 1.

Üdvözlettel

Sády János néptanító.

A pályázati tanításokról a „Népnevelők Lapja“ a mult hónapban azt a kérdést vetette föl, hogy törvényes eljárás-e ezt kívánni vagy sem. És nagy bölcsen kimondjuk az ítéletet. Ugy látszik szükiben vannak a tárgynak, mert erről a kérdéstről éppen lapunk szerkesztője irt egy cikket 1885. junius havában a Néptanító Lapjába, mely cikk akkoriban feltűnést is keltett az ország tanítói között.

Felelős szerkesztő: ZIEGLER GÉZA.

MULATTATÓ.

Gara Bencze magyar néptanító önéletrajza.

A harmadik gimnáziumban igen jól viseltem magamat, meg is buktam szépen minden tárgyból, kivéve a tornát és szépírást.

Az apám sokat gondolkozott, hogy mit tegyen velem, végre is abban állapodott meg, hogy tanítónak képeztet, mert ugymond, a tanítói pályára hajlamokat vett észre bennem, ugyanis én mindenféle kutyát és macskát megtanítottam apportírozni és szolgálni. A Néró kutyánk pláne jól tudott apportírozni, s ezt a művészetet oly szenvedélylyel gyakorolta, hogy egyszer a városban beleugrott egy szücsnek a kirakatába, és kiragadta onnan a menyétet.

Föülünk tehát a kocsira és behajtottunk Dobó városába, a hol a tudományt és vörös bort olcsó áron mérik.

Tizenöt esztendő voltam ekkor, s azt gondoltam magamban, hogy három év múlva önálló ur leszek.

Az apám fogadott egy suszternál lakást és kosztot, azután azt mondta, hogy a többiit végezzem el magam.

Én tehát hozzáfogtam a végzesekhez: legelőször is elvégeztem a két forint zsebpénzt, amit nálam hagyott, és csak azután néztem meg, hogy merre van a bejárása annak a sötét nagy épületnek, a minek saját külön neve lyceum.

Az óriási kapu alatt bajuszos szakállas fiatalok ácsorogtak, egyet megszólítottam:

— Ugyan kérem, merre van az igazgató szobája?

A kérdezett végig nézett s így felelt:

— Talán maga is dögész?

— Dögész? Nem, én képezdész akarok lenni.

— Az egyre megy, amott a szoba az emeleten!

Nem tudtam megérteni, hogy mit tesz ez a szó: dögész és hogy miért nevezik a koczatanítókat dögészeknek.

Egészen elképedtettem ez a név, s önkénytelenül is a sintér jutott eszembe.

Belépek az ajtón, a melyre az igazgató neve volt fölírva. Egy testes, beretvált arczu pap esibukozott a szoba közepén.

Előtte egy nagy könyv fehérett, bizonyosan abba jegyzik a dögészeket.

Meghajtottam magamat és megmondtam, hogy mit akarok.

A sima arczu testes ember összesunyoritotta amugy is apró szemeit, s s ugy nézett reám.

— Gara Bencze? Csaknem ugy hangzik mint Garabonczias.

— Sajnálom, de nem tehetek róla.

— Hány osztályt végzett?

— Hármat.

— Minő sikerrel?

— Nagyon jó sikerrel.

— Hadd lám a bizonyítványát.

— Tessék.

Végig futotta szemeivel, aztán vállát kissé megemelve szólott:

— De hiszen ősém, maga megbukott?

— Tudom kérem alássan.

— Azt mondta, hogy jó sikerrel végezte az osztályt.

— Hiszen az elég jó siker.

— Már hogy a manóba lenne jó siker kilencz szekunda.

— Hát ugy kérem, hogy csakis ilyenképen értem el azt a vágyamat,

hogy ide bejussak.

Megesóvalta félig kopasz fejét és beírta a nevemet.

— Holnap reggel leteszi a fölvételi vizsgát. Értette?

— Igenis kérem, fölteszem a levételi vizsgát.

Átnyújtott egy ezédulát.

— Ezzel meg menjen el minden professorhoz és mutassa be magát.

— Nem tudom hol laknak.

— Aki tanítónak készül, annak mindent kell tudnia.

— Nem tudtam, hogy a lakáskeresés is tudomány.

Rám nézett, aztán az ajtóra mutatott.

Kimentem.

Az ajtó előtt hosszú virginia szivarból füstölt egy bajuszos gyerek, ezt már én kérdeztem meg:

— Ön is dögész kérem?

— Félig.

— No nem ajánlom, hogy egészen az legyen.

— Miért?

— Harapós az igazgató.

— Ismerem már, harmadik esztendeje járom az első osztályt, mindig ö buktat meg.

— No ez jó, hogy találkozunk. Nézze csak, azt mondta, hogy mutassam be magamat a tanároknak.

— Az szokás.

— Meg kell tenni?

— Muszáj.

— Hát hol laknak azok a tanárok?

— A legtöbb itt a házban, csak barangoljon a folyosókon, majd rájuk akad.

Nem állhattam meg még egy kérdést:

— Mondja csak, szabad nekünk szivarozni?

Leütötte a hamut szivarjáról és hamiskás mosolylyal felelt:

— Persze hogy szabad, minden szabad nekünk, csak az a fő, hogy a tanárok meg ne tudják! (Folyt. köv.)

Klappantyú.

Panna fülelt, a bokor zörgött . . .

„Ne hozzon senkit most az ördög!”

— Hogy így kiáltott oka volt rá —

. . . Jancsi mondá.

Bakter.

Tsörge Ádány levele a zü Nássszáhól Tzompó Mihájhól.

Tisztös Nászom!

Mán mondok mögnízöm azta Deják Ferenczöt a Zanyukka, mer úvvót a Zujságbo hogy kiverték vasbú osztég felütették egy toromra, még a zis benne vót, hogy a kirá mög a főséges minisztergyom is mönnizte. Máu Nászom az szíp löhet, így gondúkodttam a zannyukommaa. A kukoriCza meg az Szöllő jó

fizetött, mondok, hát ezt a pizt rászánom. Jaj Éldös nászom, csak törött vóna ki az kerekem küllője, vagy lött vóna valami más vesződelöm, csak marattam vóna otthon, mér mer annyi bajjom vót hogy még az létániábo is fővöhetnének mártérosnak. Mikó bégyütünk Györbe, mögkérdezöm, hogy hun löhet fölünyi. Aszonták hogy abba nagy házbo. Bemönök a Zannyukkaa, osztég aszondom egy einbörnek, hogy ki a kocsissa annak a gőzösnek, mér, mer én mögfogadom. Aszonták hogy vácesak bilétőt az pénztálná. Odamönök az Bilértes urhol osztég asszondom: Aggyon az ur bilértet. Aszongya: hová? Mondok: az Naccságos Deják Ferencz urhol a kit kivertek vasbú. Aszongya: Budapestre? Mondok: Odahát! Aszongya: Möllik osztál? Mondok: Háta Paraszt osztába Én is mög a Zannyuk is. Aszongya: Füzessön kee Öt Pöngőforintot, mög negyven Krajezárt. Mondok: Ölig lösz tán három pöngő is. Asszongya: Itt nöm löhet alkunnyi. Mondok: Ne izéjjen a Zúr, hiszön tudom én jobban, velem is aakuttak mikó fuvaros vótam. Aszongya hogy nem szót semmit, hanem bécsapta az ablaktyát. Ájnye annyuk mondok, miesinjájunk? Aszongya hogy csak agyuk mög, a mit kir. Oda mönök az üveg kasznijáhol, a kibe út, osztán békajáttok: Hajja-e az ur nem löhetne az bakra únyi az kocsis mellé. Asszongya, hogy röhögött. Mondok: Hát talán az saroglábo is mögférnék a zannyukkaa. Aszongya hogy izé semmit se mondott hanem még mindétik röhögött. No mondok hát aggyon az ur úgy a hogy monta, de legalább azt a negyven krajezárt engeggye ee. Nem engedte ee, hát csak mögvöttem a bilyéttyit, hanem még azt megkirdöztem hogy eevisznek-e ezér Pestig. Mikó má mögvót az bilét, mondok a Zannyuknak: Gyere. Osztég kimöntünk az Zajtón és beleütünk a kocsiba. Szíp kocsi vót. Kanapékök vótak benne. Nem mertünk

leünni mér mer mondok akkó talán többet kő füzetnyi. Röggetű estig ott átunk, délbe ettünk szalonnát, de vizet nem tuttunk innya. A Zannyukom mindig fohászzkodott hogy jaj béh soká indul mán a gőzös. Este asztán hat órakor mögindut. Mőgát sokszor, de vi-gyáztam hogy előbb ki ne szájjunk. Eecő csak aszt kajáttyák: Pápa kinézek a Zablakon, hát odaszó egy kondoktor hogy mit keresek az kopétába. Mi köze hozzá mondok: Pestre mögyök a Zannyukaa, az naceságos Deják Ferencz urhó. Aszongya, szájunk ki. Mán mondok én kifüzettem a bilétet még Győrbe, hát nem is szállok ki Pestig. Aszongya, hogy nem Pestre mén ez a gőzös. Dejszen mon-dok, majd emőgy e Pestre is. Lássa Nászom kihuztak az kupétábu osztán egy pengót fizettem Pápán. Hijába montam, hogy a koesis a hiábás mér hozott e Pápáro. Ilen hunczutok az urak.

mellel maradvány Hú násszo

Tsörge Ádány.

salytos és nömös.

BERNÁT GAZSI NR. II.

nagy mondásaiból.

Olyan szórakozott voltam a minap a vendéglőben, hogy megettem az étellel együtt a tányért és szalvétát, sőt már a pinczért is csaknem lenyeltem, de szerencséjére jókor figyelmeztetett, hogy ő nincs az étlapon.

*

Akkorát tüszentettem, hogy a chinai meteorologiai intézetnek vihart jeleztek Európából.

*

Olyan alacsony sarku czipőt csinált a suszterom, hogy le kell menpem a pinczébe, ha le akarom kefélni.

*

Egyszer meg akartam házasodni, de abba maradt a dolog az anyós miatt, akinek olyan förtelmes nézése volt, hogy a kutyák mindenütt vonítani kezdtek, amerre ment.

A t. róm. kath. kántorok, kántortanítók és képezdei növendékek figyelmébe.

A kiadásomban megjelent

Utmutató Kántorkönyv

a róm. kath. anyaszentegyház szertartásai szerint működő

magyar éneklészek számára

a Missale, Rituálék és Breviarium rubrikái szerint szerkesztette és bővítette **Fekete Ferencz** szegedi als. kántor, újra átdolgozta, bővítette és

 hangjegyezte

Sóhlya Antal csongrádi egyházi főéneklész, stb.

Negyedik bővített kiadását, melynek bolti ára **5 frt**

50 kr, a míg a készlet tart, **3 frt 50 kr-ra** szál-

litottam le.

Temetési rendtartás

róm. kath. kántorok s az e pályára készülő tanítóképezdei növendékek használatára.

Összeállította **Papp László** kántortanító.

Diszes imakönyvkötésben, hangjegyekkel ellátva.

Ára csak egy frt o. é.

Megrendelések utánvét mellett rögtön teljesíttetnek.

BURGER GUSZTÁV könyvkiadóhivatala **SZEGEDEN.**

A. J. van der Meer, Amsterdam, 1870

Uitgeverij Kluwer

Uitgeverij Kluwer, Amsterdam, 1870
De uitgeverij heeft de eer te vermelden dat de
aankomende werken van de uitgeverij Kluwer
in de maand van 1870 zullen worden uitgegeven.

De uitgeverij heeft de eer te vermelden dat de
aankomende werken van de uitgeverij Kluwer
in de maand van 1870 zullen worden uitgegeven.

Uitgeverij Kluwer

Uitgeverij Kluwer, Amsterdam, 1870
De uitgeverij heeft de eer te vermelden dat de
aankomende werken van de uitgeverij Kluwer
in de maand van 1870 zullen worden uitgegeven.

Uitgeverij Kluwer, Amsterdam, 1870